

АКАДЕМИК АНАСТАС СТОЯНОВ БЕШКОВ

(по случай 90-ия му рожден ден)

Анастас Стоянов Бешков е роден на 10 юли 1896 г. в гр. Варна. Произхожда от прогресивно учителско семейство. През 1915 г. завършва гимназия, а през 1924 и 1930 г. — съответно Висше търговско училище в Лайпциг (Германия) и висше образование по география в Софийския университет „Климент Охридски“. От 1930 до 1937 г. работи като учител в Софийската търговска гимназия, където се изявява като преподавател по география, педагог и възпитател от най-висок ранг. Успоредно с учителската си работа той се отдава и на научноизследователска дейност. През този период подготвя и публикува 5 научни труда, посветени на нова тематика и разработени по нови икономогеографски методи на изследване.

През 1937 г. А. Бешков е избран с конкурс за редовен професор в новооснованото (1936) Висше търговско училище „Д. Ценов“ в Свищов. Там в продължение на 10 години като преподавател и ръководител на катедра по стопанска география и история на търговията активно участва в географската подготовка на студентите икономисти и развива широка и плодотворна научноизследователска дейност. През този период той разработва едни от най-важните си трудове с подчертана марксистическа трактовка и практическа насоченост.

От учебната 1947/1948 г. А. Бешков е редовен професор по стопанска география и завеждащ катедра Обща стопанска география в Софийския университет „Климент Охридски“. В продължение на нови 10 години — до 1958 г., той успешно и целенасочено ръководи дейността на катедрата и активно участва в нейната учебно-преподавателска и научноизследователска дейност.

През 1948 г. А. Бешков е избран за член-кореспондент, а през 1958 г. за действителен член (академик) на Българската академия на науките. В качеството си на заместник-директор на Географския институт при БАН и завеждащ секцията по икономическа география, отделя много сили за организирането и научното укрепване на института.

По време на работата си в Софийския университет и в Географския институт в качеството си на изтъкнат учен географ и практик А. Бешков е привличан в редица правителствени и ведомствени комисии по решаването на важни народностопански зада-

чи. Избран е за заместник-декан на Биолого-геолого-географския факултет при Софийския университет, през 1948—1964 — неколккратно за председател на Българското географско дружество. По здравословни причини през 1958 г. е принуден да се пенсионира и остава на работа само в Географския институт при БАН.

А. Бешков се отличава с изключително силна памет, големи географски, исторически и икономически познания, подчертан талант да рисува, владее няколко езика, има творческа фантазия и богата култура. Обича да пътува, а пътуванията за него са източник за набиране на географска информация, търсене и проверка на нови научни идеи.

В дългогодишната научноизследователска дейност на А. Бешков доминират няколко основни научни направления. Това са преди всичко въпросите на методологията на прогресивната икономическа география, теорията и практиката на комплексното икономическо географско райониране, проблемите на географията на транспорта и отчасти на географията на селското стопанство и промишлеността на България.

В областта на икономическата география А. Бешков от началото до края на научната си дейност се изявява като прогресивен и воюващ учен географ. В трудовете си „Песимистическото направление в политическата икономия от гледна точка на стопанската география“ (1942) и „За абсолютния хорологизъм в антропогеографията“ (1943) той подлага на научнообоснована и аргументирана критика малтусианството и хорологизма на немския географ А. Хетнер, щандортната теория на А. Вебер, географския детерминизъм и др. И досега тези трудове не са изгубили научната си стойност и служат за пример как трябва да се воюва с упадъчните и реакционните учения.

Големи са заслугите на А. Бешков в областта на теорията и практиката на икономическото географско райониране. Той не само че поставя за пръв път у нас въпроса за районирането на България, но изяснява и разработва от научни позиции неговата същност и основни методологически принципи. Представената от него схема за икономическите райони на България и досега не е загубила значението си и широко се използва за учебно-дидактически и научноприложни цели.

Особено активна и резултатна дейност А. Бешков развива в областта на географията на транспорта. Проблемите на транспорта и неговото значение за народното стопанство са най-предпочитаните от него научноизследователски теми. Изследванията му в тази област се отличават със смели предложения и обосновани варианти за нови железопътни линии, плавателни канали и пристанища. Ярки примери в това отношение са трудовете му за влиянието на железопътната линия София — Варна за близките на нея селища и идеята за прокопаването и икономическата обос-

повка на плавателния канал Варна — Девня. С тези си трудове той се откроява като един от първите радатели на конструктивното направление в българската икономическа география.

Значителен принос А. Бешков има и в областта на географската картография. Той отделя много време за изработване на учебни карти, на първия учебен атлас, на карти за монографията География на България, том 2, Икономическа география и за Кратка българска енциклопедия. Той е и един от инициаторите за издаването на Национален географски атлас на България и възглавява неговия инициативен комитет.

А. Бешков е изтъкнат географ педагог и популяризатор на географски знания. За нуждите на студентите той пише самостоятелно и в съавторство 7 учебника, а за географската общественост и широкия кръг читатели — значителен брой научнопопулярни книги и статии. Той е активен и търсен лектор. Неговите беседи в лекторията на Българското географско дружество, на Националната лекторска група и на Съюза на научните работници се посещават масово и се слушат с голямо внимание.

За научните приноси в областта на географията на транспорта през 1953 г. му е присъдено званието „Лауреат на Димитровска награда“. Награден е с орден „Кирил и Методий“ — I степен, избран е за почетен и дописен член на чуждестранни географски организации.

А. Бешков е голям учен географ с международно признание, високо ерудирана, човечна и обаятелна личност. До края на живота си той остава изцяло предан на географията. На 18 януари 1964 г. смъртта го заварва на работната маса с недописана страница над неразделната си пишеща машина. Затова всички, които го познаваха и са работили с него, високо го ценят и се отнасят с голямо уважение към неговата личност и научно творчество.

Николай Мичев